

**Střední pedagogická škola Boskovice,
příspěvková organizace
Komenského 343/5, 680 11 Boskovice**

Minimální preventivní program ve škole

Školní rok 2026/2027

Úvod

Minimální preventivní program Střední pedagogické školy Boskovice, příspěvkové organizace vychází z materiálu MŠMT „Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních" č. j. 21291/2010-28. Minimální preventivní program je konkrétní dokument školy zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Zvyšuje schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Minimální preventivní program je zpracován na školní rok 2026/2027 školním metodikem prevence a vychází z cílů Školní preventivní strategie (ŠPS).

Stručná analýza situace školy

Střední pedagogická škola Boskovice je střední odborná škola situována ve středu města. V současné době je na škole realizováno čtyřleté studium v oborech Předškolní a mimoškolní pedagogika a Pedagogické lyceum v denní formě. Všechny obory jsou ukončeny maturitní zkouškou. Žákyně školy mají možnost ubytování na Domově mládeže, který sídlí přímo vedle budovy školy.

Všechny učebny, tělocvična a jídelna se nacházejí ve dvoupatrové budově s vestavbou. Šatny jsou umístěny ve sklepních prostorách budovy a celý areál školy je propojen s přiléhajícím Domovem mládeže.

Budova školy je přístupná přes hlavní vchod (zaměstnanci školy a veřejnost) a boční vchod (pro žáky), který ústí přímo do šaten. Budova je přístupná také veřejnosti (tělocvična je pronajímána zájmovým sportovním oddílům). Podrobná charakteristika školy je uvedena také v Programu poradenských služeb ve škole.

Současná situace a výskyt sociálně patologických jevů na škole

Na půdě školy jsou řešeny převážně běžné kázeňské přestupky (především neomluvené hodiny) dle Pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků (Příloha 1 Školního řádu). Se závažnějšími přestupky z oblasti sociálně patologických jevů se škola nepotýká. Rodiče jsou včas informováni o prospěchu a chování žáků a jednotlivé problémy jsou řešeny individuálně. Na základě analýzy výskytu rizikových forem chování a sociálně patologických jevů v minulém školním roce se může u žáků objevit snížená psychická odolnost, problémové vztahy v třídním kolektivu a nezdravý vztah k vlastnímu tělu a k sobě sama. Výsledky této jsou zohledněny v cílech preventivního programu pro tento školní rok.

Problematika sociálně patologických jevů je na škole povinnou součástí odborných předmětů jako pedagogika, speciální pedagogika, výchovy, psychologie, biologie, základy společenských věd, chemie (viz Školní vzdělávací program).

Žáci se účastní celé řady školních i mimoškolních akcí zaměřených na zdravý životní styl a plnohodnotné využití volného času s důrazem na komunitní, tolerantní a podporující prostředí.

Organizační struktura práce v oblasti prevence sociálně patologických jevů

Školní metodik prevence - Mgr. Pavla Andrlíková, pavla.andrlikova@spgs-bce.cz

- spolupracuje s ostatními učiteli v oblasti prevence sociálně patologických jevů,
- konzultuje své pracovní postupy s ředitelkou školy, výchovným poradcem a školním psychologem
- provádí specializovanou poradenskou činnost pro žáky i pedagogy,
- provádí diagnostiku vztahů ve třídě,
- zajišťuje spolupráci s organizacemi v oblasti prevence,
- vytváří ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky MPP,
- vede dokumentaci vztahující se k prevenci sociálně patologických jevů,
- vyhodnocuje MPP,
- zúčastňuje se odborných seminářů a DVPP v oblasti primární prevence.

Výchovný poradce - Mgr. Martina Honzírková, martina.honzirkova@spgs-bce.cz

- spolupracuje s ŠMP při přípravě MPP a při řešení problémů sociálně patologických jevů,
- předává ŠMP informace o žácích s možným rizikovým chováním,
- spolupracuje při hodnocení MPP,
- zajišťuje spolupráci s PPP Boskovice,

Školní psycholog – Mgr. Alena Šesulková, alena.sesulkova@spgs-bce.cz

- poskytuje poradenské konzultace a krizovou intervenci žákům,
- spolupracuje na depistáži žáků se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti,
- provádí diagnostiku vztahů ve třídě ve spolupráci s ŠMP,
- pracuje s třídními kolektivy,
- spolupracuje s třídními učiteli na vedení HTU,
- provádí anketní šetření a průzkumy ve škole,
- provádí opatření k posílení pozitivního klima ve škole,
- vytváří podmínky k maximálnímu využití potenciálu žáků,
- předává ředitelce školy na základě hodnocení MPP podklady k vytvoření výroční zprávy.

Třídní učitel

- monitoruje situaci ve své třídě s ohledem na klima třídy a výskyt sociálně patologických jevů,
- spolupracuje se ŠMP na zachycování varovných signálů,
- podílí se na realizaci MPP a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- motivuje žáky k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, dbá na jejich důsledné dodržování a podporuje rozvoj pozitivních sociálních vztahů mezi žáky,
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a garantuje spolupráci školy se zákonným zástupcem žáka,
- konzultuje problémy ve třídě s ŠMP, VP, ŠP a ředitelkou školy,
- připravuje řešení dané situace s ŠMP, VP a ŠP.

Učitel

- podává informace třídnímu učiteli o výchovných problémech ve svých hodinách a o podezřeních výskytu sociálně patologických jevů,
- monitoruje v rámci výuky chování žáků s ohledem na sociálně patologické jevy,
- konzultuje problémy s ŠMP, VP a ŠP.

Cíle minimálního preventivního programu

Základním cílem Minimálního preventivního programu je vytváření otevřeného a fungujícího školního prostředí se zdravým a příjemným klimatem pro žáky i učitele. Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže se v tomto školním roce zaměřuje především na aktivity v oblastech prevence. Cíle programu souvisí také s Programem poradenských služeb ve škole, Školní preventivní strategií, Prevencí školní neúspěšnosti a Systémem podpory nadání.

Dlouhodobé cíle

- naplňovat funkční preventivní program školy,
- předcházet vzniku jakékoliv formy rizikového chování,
- zajistit informovanost pro žáky a pedagogické pracovníky v problematice sociálně patologických jevů,
- vytvořit bezpečné podmínky pro studium žáků na škole,
- nabízet poradenskou činnost žákům, pedagogům a zákonným zástupcům,
- podporovat aktivity spojené se zdravým životním stylem a plnohodnotným využitím volného času žáků,
- zvyšovat potřebné kompetence pedagogických pracovníků v oblasti prevence a řešení výchovných problémů.

Pro tento školní rok jsou definovány cíle:

- komunikace – informovat žáky, zákonné zástupce a pedagogy o činnostech poradenského týmu ve škole formou osobních schůzek, třídních schůzek, webových stránek školy, schůzky školního parlamentu, nástěnkou ŠPP, písemnou evidencí,
- zdravé vztahy – podporovat vzájemný respekt a toleranci mezi žáky a mezi žáky a pedagogickými pracovníky, zajistit podnětné sociální klima ve třídě i ve škole,
- podpora psychické odolnosti žáků prostřednictvím zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků a podporou sociální sítě žáků v rámci třídních kolektivů,
- zvyšování informovanosti, gramotnosti a uvědomělosti v morálních a společenských tématech s důrazem na přípravu na dospělý život (především motivace k řádné školní docházce – prevence záškoláctví),
- prevence rizikových forem chování s důrazem na šikanu, kyberšikanu, kybergrooming, sexting a netolismus,
- podpora psychické odolnosti a aktivního řešení osobních problémů žáků s důrazem na prevenci a destigmatizaci psychických onemocnění (především sebepoškozování, úzkostné a depresivní poruchy, poruchy příjmu potravy).

Plán práce

- Školní metodik prevence, Výchovný poradce, Školní psycholog, Kariérový poradce, Poradce pro nadané

Termín	Činnosti	Cíle	Zajišťuje
Po celý školní rok	Metodická podpora pro třídní učitelé	Zkvalitnění vedení třídnických hodin	ŠP, ŠMP
	Individuální práce s žáky	Poskytování krizové intervence a poradenských a intervenčních služeb	ŠP, VP, ŠMP
	Intervenční práce s třídním kolektivem	Podpora třídního klimatu	ŠP, ŠMP, VP
	Kariérové poradenství	Prevence školního neúspěchu, rozvoj potenciálu žáků	KP
	Poradenství pro nadané žáky	Hledání cest k rozvoji nadání	PN
	Preventivní práce s třídním kolektivem (HTU)	Podpora třídního klimatu	TU, ŠP, VP, ŠMP
	Aktivity pro rozvoj nadání + Informační činnost pro učitele o rozvoji nadání	Podpora nadaných žáků Osobnostní, kariévní rozvoj Rozvoj kompetencí Posílení budoucí uplatitelnosti na pracovním trhu	ŠP, PN, učitelé
	Osvětová a informační činnost	Posilování psychické odolnosti Osvěta duševního zdraví Destigmatizace duševních onemocnění	ŠP
	Trénink psychické odolnosti	Posílení psychické odolnosti žáků	ŠP
	Posílení odolnosti pedagogů	Posilování psychické odolnosti pedagogických pracovníků Prevence syndromu vyhoření Zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků	ŠP
	Novinky v oblasti návykových látek – rodiče, pedagogové	Zvýšení informovanosti o trendech v návykových látkách Osvěta zákonných zástupců a pedagogů	ŠMP
	Nabídka supervize pro ŠPP		ŠPP
Říjen	Seminář pro 1. ročníky (jak se efektivně učit, prokrastinace, time-management)	Prevence školního neúspěchu Adaptace na SŠ	VP, ŠP
Prosinec	Kariérové poradenství pro 4. ročníky – individuální konzultace	Individuální určení cílů a zmapování možností	KP
Únor		Podpora zdravého životního stylu Podpora autonomního rozhodování a vědomé volby	ŠP, TU
	Seminář pro 1. ročníky (duševní zdraví/emoce)	Posílení psychické odolnosti Podpora při zvládání stresových situací	ŠP
	Depistáž nadaných žáků pro 1. ročníky	Vyhledávání nadaných žáků	PN
Březen		Podpora zdravého životního stylu Podpora autonomního rozhodování a vědomé volby	ŠP, VP, ŠMP, TU

Duben	Seminář na téma úzkost, sebepoškozování a psychická odolnost (vybrané třídy)	Seminář pro učitele Identifikace jedinců inklinujících k duševním poruchám Poradenská činnost, intervence, osvětová činnost, prevence	ŠP
Květen	Osobnostní rozvoj, sebepoznání (vybrané třídy)	Podpora pozitivního školního klimatu Osobnostní rozvoj Rozvoj kompetencí	ŠP, TU
	Adaptační kurzy pro žáky budoucích 1. ročníků	Prevence šikany Podpora adaptace žáků na SŠ Peer podpora	ŠMP, VP

V Boskovicích 1. 9. 2026

.....

Mgr. Leona Valterová, ředitelka

Plán prevence šikany

ŠIKANA

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikanování spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezdědka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Projevy šikanování

Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Stádia šikanování

1. stádium: zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. stádium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity – například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

3. stádium (klíčový moment): vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, tzv. „úderné jádro“. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

4. stádium: většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5. stádium: totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí – otrokáři a otroci. Jedni mají všechna práva, ti druhí nemají práva žádná.

Varovné signály šikanování

Pedagogičtí pracovníci si mohou všimnout těchto možných signálů šikanování:

1. přímé varovné signály

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet (např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání)
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávisťným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, omlouvání učitelům apod.

2. nepřímé varovné signály

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;

- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Mezi varovné signály šikanování, které mohou upozorovat zákonní zástupci žáků patří:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma kradе peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Odpovědnost školy

(1) Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

(2) Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.

(3) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 166 tr. zákona) či schvalování trestného činu (§ 165 tr. zákona), v krajním případě i podněcování (§ 164 tr. zákona). Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

Ředitel školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Vychází přitom z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016).

- Úkoly ředitele školy

Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Vzdělávání pedagogických pracovníků se řídí § 10 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb. Vzdělávání školního metodika prevence ve specializačním studiu se řídí § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, při přecházení žáků na zařízení praxe a na akcích pořádaných školou. Dohled pedagogických pracovníků nad žáky zajistí především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo by k němu mohlo docházet.

Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.

Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování.

- Úkoly pedagogických pracovníků

Vedou důsledně a systematicky žáky a studenty k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.

Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Vnímají vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

Důležité aktivity školy nelze spojovat jen s určitým vyučovacím předmětem nebo skupinou předmětů. Vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům, ovlivňují chování žáků.

Organizace a řízení

Otázka prevence šikany a její minimalizace úzce souvisí s dobrou komunikací jednotlivých pracovníků školy. Organizace chodu školy musí umožňovat častou a pružnou komunikaci o problémových jevech.

Komunikace probíhá:

- Pravidelně – na pedagogických poradách informovat o případném podezření výskytu šikany
- Průběžně – kdokoliv z pracovníků, kteří si všimnou příznaků nezdravých vztahů a nevhodného chování k některému z žáků, neprodleně to sdělí třídnímu učiteli (případně i vychovateli) a vedení školy. Následuje ztížené sledování vytípaných žáků a komunikace o jejich projevech.
- Dotahování – po vyřešení případu shrnout postupy a výsledek řešení – poučení pro celý pedagogický sbor.

Složení užšího realizačního týmu

- Třídní učitel (TU)
- Školní metodik prevence (ŠMP) - Mgr. Pavla Andrlíková
- Výchovný poradce (VP) – Mgr. Martina Honzírková
- Školní psycholog (ŠP) – Mgr. Alena Šešulková
- Vedení školy – Mgr. Leona Valterová

Prevence šikanování ve škole

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli. Při efektivní realizaci prevence šikanování usilujeme o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem:

- podporujeme solidaritu a toleranci,
- podporujeme vědomí sounáležitosti,
- posilujeme a vytváříme podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňujeme spolupráci mezi žáky a rozvíjíme jejich vzájemný respekt,
- rozvíjíme jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Vytípaní rizikových míst, jejich průběžné sledování a přijetí opatření ke snížení rizik: chodby, WC, schodiště, zavřené dveře tříd během přestávky, školní hřiště, tělocvična, šatny, domov mládeže.

Preventivně výchovná činnost žáků

S třídními kolektivy se pracuje na rozvoji pozitivních mezilidských vztahů. Za jejich rozvoj odpovídají především třídní učitelé, kteří dle možností a konkrétní situace ve třídách najdou odpovídající organizační formy (třídnické hodiny, výuka v jednotlivých předmětech, sportovní kurz, exkurze, výlety, projektové dny, akce pořádané školou, praxe). Žáci vědí, co je a co není šikana a jak se zachovat, když se v jejich blízkosti objeví. Třídní učitelé se zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy a provádějí zpětnou vazbu uplynulého období s rozbohem.

Prevence ve výuce

Všichni učitelé vnímají důležitost vytváření bezpečného prostředí. Kromě práce v rámci svého předmětu se soustředí na rozvoj pozitivních vztahů. Umožňují rozvoj spolupráce i zpětnou vazbu. Žáci by se měli umět při skupinové práci slušně vyjadřovat a respektovat názory druhých. Pracujeme s pravidly tříd a dynamikou třídního kolektivu.

Učitelé se snaží vyhnout technikám a metodám, které neúčelně vytvářejí či zvyšují napětí a následně vytvářejí potřebu uvolnit (vybít si) negativní energii např.:

- veřejné vyhlásování výsledků písemných prací,
- srovnávání jednotlivých žáků a tříd,
- ironizování, zesměšňování,
- nenaplněné hrozby, častý křik,
- nehlášené písemné práce,
- vytváření stresového prostředí při učení

Prevence ve školním životě mimo vyučování

Zde se jedná především o prevenci o přestávkách. Dozory musí se zvýšenou intenzitou sledovat riziková místa (chodby, WC, schodiště, zavřené dveře tříd během přestávky, školní hřiště, tělocvična, šatny, domov mládeže).

Spolupráce s rodiči

Škola se snaží systémově spolupracovat s rodiči těmito prostředky:

- vzájemné informování (škola – rodiče, rodiče – škola)
- spolupráce při řešení problémů
- třídní schůzky, konzultační hodiny
- dny otevřených dveří
- spolek rodičů školy, školská rada.

Školní poradenské služby

Poradenské služby na škole poskytují:

- výchovná poradkyně
- školní psycholog
- metodička prevence
- kariérová poradkyně
- poradkyně pro nadané

Spolupráce se specializovanými zařízeními

- Pedagogicko-psychologická poradna Blansko (516 418 779)
- Pedagogicko-psychologická poradna Boskovice (516 454 178)
- OSPOD (516 775 358)
- Policie ČR Obvodní oddělení Boskovice (974 631 730)
- Policie ČR Blansko (974 631 111)

Kde je možné hledat pomoc

- svěřím se učiteli, výchovné poradkyni, školnímu metodiku prevence, školnímu psychologovi, rodičům, kamarádovi
- Linka bezpečí (800 155 555)
- Modrá linka, linka důvěry pro děti a mládež (549 241 010)
- Prevcentrum Blansko (516 410 621)
- Poradenské centrum PPP Brno (548 526 802, 548 529 350)
- Sdružení podané ruce Brno (543 246 524)
- Pedagogicko-psychologická poradna Boskovice (516 454 178)
- Pedagogicko-psychologickou poradnou Blansko (516 418 779)

KYBERŠIKANA

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků určuje její závažnost. Může se jednat o zakládání falešných profilů na jméno žáka, prezentace ponižujících videí či fotografií, prezentace zraňujících komentářů na sociálních sítích, o posílání výhružných zpráv, emailů či sms zpráv.

Kdo řeší

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy. Situaci řeší školní metodik prevence s výchovným poradcem, školním psychologem a třídním učitelem.

Postup při řešení šikany (VP, ŠMP, TU, ŠP, vedení školy):

- Zajistit ochranu oběti – kontaktovat operátora mobilní sítě nebo zřizovatele webových stránek, profilu atd.
- Zajistit dostupné důkazy
- Důkladně vyšetřit (NE KONFRONTACE OBĚTI A AGRESORA) a žádat odbornou pomoc – vyšetřit všechny souvislosti se zjištěným incidentem.
- Zajistit si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie...)
- Informovat rodiče oběti a rodiče kyberagresora.
- Poučit rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Závěr

- Zaměstnanci školy byli s Plánem seznámeni na pedagogické radě.
- Rodiče jsou seznámeni se školním Plánem proti šikanování prostřednictvím webových stránek školy a kdykoliv na požádání rodiče.

Plán proti šikanování schválen.

V Boskovicích dne

.....

Mgr. Leona Valterová

ředitelka školy

Krizový plán řešení šikany – počáteční stádium

Jak postupovat při objevení problému (informace od rodičů, žáků, vlastním pozorováním):

Chránit zdroj informací!!

1. Odhad závažnosti (informovat VP, ŠMP, TU, školní psycholog):

- důležité je určit, zda daný problém vyřeším, nebo jestli už problematika patří odborníkům (do 3. stádia šikany je řešení v kompetenci školy)

Kritéria:

- způsob chování a vypovídání svědků
- závažnost a četnost agresivních projevů
- jak dlouho šikanování trvá
- počet agresorů a obětí

Oznámení vedení školy, nástin řešení a vymezení rolí (kdo, co bude dělat – jednotný postoj).

2. Rozhovor s informátory a obětí (provádí VP, ŠMP, školní psycholog):

a) informátoři (rodič, kamarád, kolega – kdokoliv kdo na problém upozornil)

- nereagovat obranně
- nezpochybňovat
- chránit zdroj informací!!
- pozorovat třídu (varovné signály, ověřování informací)
- nedávat rady, jen vnímat
- jakoukoli i „scifi“ odpověď vždy ověřit!!
- provést záznam rozhovoru

b) rozhovor s obětí (pozor! oběť nemusí nic říct)

- má strach, už o tom nechce mluvit
- bojí se chodit do školy, co ho tam zase čeká
- bojí se to říct učitelům, aby nepřišla pomsta (odveta agresorů)
- bojí se to říci doma, aby se nezačaly dít ještě horší věci, když se do toho vloží rodiče
- bojí se, že by mu nikdo neuvěřil

Rozhovor musí být veden tak, aby o něm ostatní nevěděli (možná pomsta agresorů):

- nereagovat obranně
- nezpochybňovat
- empatie, otevřenost
- nedávat rady, jen vnímat
- jakoukoli i „scifi“ odpověď vždy ověřit!!
- provést záznam rozhovoru pro naši potřebu

3. Nalezení vhodných svědků (provádí VP, ŠMP, ŠP, vedení školy)

- spolupráce s informátory a oběťmi – vytipování svědků
- důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie oběti)
- výslech svědků nejlépe mezi čtyřma očima (po vyučování, kabinet), aby ostatní nevěděli (ochrana oběti)

4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

- rozhovory individuálně
- nekonfrontovat oběť s agresorem, ani jejich zákonné zástupce!!
- při konfrontaci svědků max. 2 spolu (jen při protichůdných informacích)

5. Ochrana oběti:

- zvýšená pozornost ve školním klimatu
- zpřísnit dozory (ošetřit riziková místa – záchodky, šatny, cesta do školy)
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení nechat oběť doma
- doporučit rodičům odborníka v PPP, či jiné instituci s touto problematikou
- praktický lékař

6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi:

- nutnost utříděných informací
- jasné důkazy
- jistota o tom, co se ve třídě děje
- při konfrontaci max. 2 (jen při protichůdných informacích)

7. Řešení – A – výchovná komise:

- za účasti vedení školy, VP, ŠMP, TU, ŠP a rodičů

Struktura jednání výchovné komise:

- úvod, přivítání (vedení školy)
- seznámení rodičů s problémem, projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (vedení školy, řešitel problému)
- jasný postoj školy k těmto nežádoucím a nevhodným projevům chování (vedení školy)
- vyjádření zákonných zástupců
- navrhaná řešení ze strany zákonných zástupců (náprava chování agresora, spolupráce se školou)
- seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola (vedení školy)
- domluvení časového horizontu nápravy chování (TU)
- zpětná kontrola situace (TU)
- upozornění rodičů na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou (vedení školy)
- provést zápis – datum struktura, závěr, podpisy všech zúčastněných

8. Řešení – B – rozhovor se zákonnými zástupci obětí (VP, ŠMP, TU, školní psycholog, vedení školy):

- jiný den než výchovná komise
- individuální setkání
- sdělení zákonným zástupcům závěry, zjištění, domluva na dalších opatřeních
- časový horizont pro sledování situace (14 dní informace o situaci v rodině, škole)
- spolupráce při ochraně oběti
- kontakty (PPP Blansko, praktický lékař, SVP Brno)

9. Třídní hodina

- oznámení potrestání agresorů

10. Třídní schůzka

11. Práce s celou třídou

- uzavření celé záležitosti ve třídě (VP, TU, ŠMP, ŠP)
- nastavení pravidel ve třídě, informovat pedagogický sbor (VP, TU, ŠMP, ŠP)
- třídu neustále sledovat
- při nezastavení problematiky kontaktovat VP, TU, ŠMP, psycholog, vedení školy (přivolání pomoci)

Krizový plán – pokročilá forma šikany

K řešení pokročilé formy šikany (od 4. stádia výše) zve škola externího odborníka na řešení šikany. V případě skupinového násilí vůči oběti (tzv. třídní lynčování) či hrubého fyzického útoku však postupuje následovně:

1. Bezprostřední záchrana oběti

- pedagogický pracovník zvládne vlastní šok
- bleskově odhadne závažnost a formu šikany
- pedagogický pracovník sám zajistí ochranu oběti nebo sežene pomoc
- cílem je zastavit skupinové násilí

2. Přivolat další pedagogické pracovníky

- pedagogický pracovník zalarmuje další pedagogy na poschodí
- společně zabrání dalšímu násilí
- neprodleně informují vedení školy
- zajistí agresory a zabrání domluvě agresorů na křivé výpovědi
- odvést oběť do bezpečí, případně přivolá lékaře

3. Nahlášení policii

- Policie ČR Obvodní oddělení Boskovice (974 631 730)
- Policie ČR Blansko (974 631 111)

4. Navázání kontaktu se specialistou na šikanování

5. Informovat rodiče

6. Spolupráce s dalšími institucemi a orgány:

- Pedagogicko-psychologickou poradnou Blansko (516418779)
- Pedagogicko-psychologickou poradnou Boskovice (516 454 178)
- OSPOD (516 775 358)
- Policie ČR Obvodní oddělení Boskovice (974 631 730)
- Policie ČR Blansko (974 631 111)

Krizový plán řešení šikany schválen.

V Boskovicích dne

.....

Mgr. Leona Valterová
ředitelka školy

Postup při výskytu dalších rizikových forem chování

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu (pravidel stanovených školou).

- Právě záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí
- Záškoláctví s vědomím rodičů – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti
- Záškoláctví s klamáním rodičů – existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, po které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů.
- Odmítání školy – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže.

Kdo řeší a s kým spolupracuje

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy.

- Ředitelka školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, třídní učitel
- OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí a mládeže)

Jak postupovat – vyšetření příčin záškoláctví

- rozhovor s dítětem – žákem, porozumět individualitě žáka, nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování, hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte a nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo a zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď, společně hledat cesty k nápravě a má-li žák dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole (tato dobrá vůle nesmí být promarněna)
- rozhovor s rodiči, vyjádřit porozumění jejich emocím, vést je k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování, vést k porozumění motivaci chování dítěte, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace, na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto, dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností (provést písemný zápis z jednání).

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

VANDALISMUS

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších členů školní komunity. Jedná se buď o významné útoky na věci, které mají za následek jejich úplné zničení (ulomené části nábytku, prokopnuté dveře, utržené vodovodní kohoutky, utrhané hadice od hasicích přístrojů, zničené školní pomůcky...) nebo významné poškození (čmáranice a nápisy na zdech apod.) Důvody pro takové chování jsou nejrůznější a pro vypořádání se s jevem je třeba se jimi zabývat v každém konkrétním případě. Jestliže se jedná o záměr a cíl, pak je třeba použít vůči žákyni/žákovi jiné opatření, než když se jedná o snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám nebo o následek šikany, či její doprovodný projev.

- Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil. Proto bude po něm škola požadovat náhradu. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, je preferován tento způsob náhrady škody. Případně může škodu nahradit jeho zákonný zástupce.
- Pokud vznikne škoda na školním majetku je potřeba sepsat o celé záležitosti záznam (kdo, kdy, kde, jak, proč, čím...). VŽDY JE INFORMOVÁNA ředitelka školy, ŠMP, výchovná poradkyně, školní psycholog, třídní učitel.

Kdy hlásit rodičům

V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá (dle platného trestního zákoníku činí výše škody nikoliv nepatrné 10.000, - Kč), je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Kdy hlásit policii

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

KRÁDEŽ

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho, a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Předmětem krádeže bývá de facto cokoliv, co někdo může potřebovat. Hmotná škoda není vždy rozhodující, protože pro majitele mají některé předměty osobní a emocionální hodnotu. V případě krádeží není rozhodujícím situačním faktorem čas, jako v případě vandalismu, ale příležitost. Většinou se kradou věci volně položené a nezabezpečené. Čím menší předmět je a cennější nebo zajímavější, tím je pro zloděje lákavější.

Postup při řešení krádeže

- Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelkou školy.
- S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Důležitá je nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – je preferováno, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
- Zákonní zástupci zloděje se vyrozumí vždy až poté, kdy přesně známe příčiny, které k takovému chování vedly.
- krádeži a jejím šetření se proveden záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
- U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy.

Dále tuto situaci řeší ředitelka školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, třídní učitel → PPP (pedagogicko-psychologická poradenství), OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí), Policie ČR.

Kdy hlásit rodičům

Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí kradе proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

Kdy hlásit policii

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. Důležité upozornění – Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

SPEKTRUM PORUCH PŘÍJMU POTRAVY, SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Poruchy příjmu potravy (dále PPP) se často rozvíjejí pomalu a nenápadně, ztracené v nevhodných jídelních návycích vrstevníků a rodiny. Mentální anorexie začíná nejčastěji ve věku třinácti až osmnácti let, mentální bulimie obvykle mezi patnáctým až pětadvacátým rokem věku. PPP patří mezi nejčastější problémy dospívajících dívek a mladých žen. Poruchy příjmu potravy mohou způsobovat řadu zdravotních komplikací, které souvisí především s váhovým úbytkem a nedostatečnou výživou nebo jsou důsledky zvracení, nadužívání projímadel nebo diuretik. K rozvoji PPP dochází v případě, že více či méně disponovaný jedinec je vystaven vlivu faktorů, které mohou vést k držení diet a současně některým dalším vlivům, které jsou nebezpečné z hlediska rozvoje jiných duševních poruch.

Sebeпоškozování je záměrné a opakované ubližování si ve snaze vypořádat se s nepříjemnými duševními stavy. Projevuje se zraňováním vlastního těla a je signálem vážného psychického problému, jenž postižený nedokáže zvládnout jiným způsobem.

Kdy, koho a v jakém případě informovat, pokud mám u žáka podezření

- Třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence a školní psycholog projednají situaci s ředitelkou školy a následně rodiče informuje třídní učitel.
- Rodiče informujeme vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebeпоškozuje se. Rodiče informujeme, i když dítě nechodí do školní jídelny.
- Pokud rodiče odmítají řešit situaci, oznamujeme tuto situaci ošetřující dětské lékařce, popř. OSPOD

Možnosti a limity pedagoga

Pedagog není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte, může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), doporučit, popř. zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem. Opatrně se pouštět do oblasti „zdravé výživy“ a redukce hmotnosti (doporučení mohou být jednostranně, přehnaně interpretována).

Sít' partnerů spolupráce

- Oddělení dětské a dorostové psychiatrie Psychiatrické kliniky při FN Brno Bohunice (+420 532 232 092)
- Centrum Anabell – občanské sdružení (posta@anabell.cz)
- Krizové centrum pro děti a dospívající Hapalova 4, Brno (+420 541 229 298)
- Linky důvěry
- Sít' organizace STOB (redukce nadváhy – programy pro rodiny)

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN-Child Abuse and Neglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Statistiky uvádějí, že CAN v ČR trpí v současné době 1–2 % dětské populace, což představuje 20–40 tisíc dětí. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

Kdo řeší a s kým spolupracuje

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy. Situaci řeší ředitelka školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, třídní učitel s pediatrem, orgánem sociálně právní ochrany dítěte

Cíl intervence

Cílem musí být předejít vzniku traumatizace dítěte, zabránit pokračování a zabránit rozvoji dlouhodobých zdravotních, sociálních a psychologických následků

Jak postupovat při podezření na CAN

Prvním, co musí učitel udělat, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání (zhoršení prospěchu – žákovi je jedno jakou známku dostane, veselý žák → úzkostný žák, problémy ve vztazích s ploužáky, agresivní chování, změny v pravidelných návycích – stravování, spaní, tělesné známky týrání...)

Navázání osobního kontaktu s žákem, rozhovor s žákem (nejlépe třídní učitel, vychovatel)

- Pokud se nedaří navázat kontakt, je dobré kontaktovat PPP.
- Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt

Komunikace s ostatními spolužáky nebo sourozenci, zda o příčině problémů nevědí něco bližšího.

Rozhovor s rodičem

- V první fázi by učitel měl po rodiči chtít, aby pouze okomentoval problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Také může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází.

Spolupráce s odborníkem

- Lékař – Pediatr si přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče.
- PPP – sem by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem X pokud PPP bez účasti rodičů – je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu
- OSPOD – podezření na týrání žáka → situace se nezlepšuje, komunikace s rodiči k ničemu nevede, týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekážení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřekážení trestného činu a neoznámení trestného činu.

Jak řešit sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele. Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazít jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazít znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámít orgánům činným v trestním řízení).

Dozvíím se – oznámím ředitelce – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Dítě se mi svěří osobně:

- uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
- seznámit s tím ředitelku školy, metodika prevence, výchovnou poradkyni, školního psychologa, TU (pokud se mu nesvěřil žák osobně)
- pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
- komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
- vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
- ohlásit na policii
- ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
- jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

Dozvíím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů:

- Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování.
- Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte.
- Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo.
- Nevyšetřujte a nijak nepátrejte.
- Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Sít' partnerů spolupráce

- Krizové centrum pro děti a dospívající Hapalova 4, Brno (+420 541 229 298)
- Internetová poradna: problem@дитеkrize.cz
- NONSTOP Linka naděje – 1. telefonická pomoc Krizové centrum Bohunice, FN Brno, Jihlavská 20 (tel. 547 212 333)
- Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu. U žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ. Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují. Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci. Antisemitské jednání je takové, které poškozují objekt židovského charakteru.

Kdo řeší

O výskytu daného jevu musí být informována ředitelka školy, metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog, TU → určení dalšího postupu.

Jak postupovat při řešení

- Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
- Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
- Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
- Zaměřit výuku na tyto problémy. Pozvat experty k diskusi s žáky/studenty.
- Informovat rodiče v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účasti žáka v extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým, antisemitským podtextem.
- Informovat Policii ČR v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí.

NÁVYKOVÉ LÁTKY (alkohol, omamné látky, tabák, ...)

Alkohol je v Evropě nejrozšířenější návykovou látkou. Rozšířenost pití alkoholu má hluboké společenské a kulturní kořeny. Alkohol je legální drogou, přičemž její dostupnost je v různých zemích upravena odlišně. V České republice je podle zákona možné podávat a prodávat alkohol zletilým osobám, tj. od 18 let věku.

Nález alkoholu ve škole

a) Nalezený alkohol v prostorách školy

- Nepodrobuje se žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- Oznámení vedení školy
- Uložení u vedení školy pro případ důkazu
- Proveďte se stručný záznam (třídní učitel, metodik prevence – datum, čas a místo zajištění alkoholu, příp. se uvede jméno svědka).

b) Zadržení alkoholu u žáka

- Nepodrobuje se žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- Nálezce oznámí nález vedení školy a zajistí uložení alkoholu u vedení školy.
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči, volá lékařskou službu první pomoci.
- Proveďte se záznam s vyjádřením žáka (pokud toto jeho stav dovoluje).

Záznam obsahuje: datum, místo, čas, jméno žáka – podpis žáka, v případě, že odmítne, uvede pracovník školy tuto skutečnost do zápisu, záznam obsahuje minimálně 2 účastníky z řad pedagogů jako svědků. Záznam se uloží do agendy metodika prevence.

- Vyrozumění zákonného zástupce, v případě opakování – oznámení na OSPOD
- V případě, že alkohol obsahuje i jiné příměsi, předat tekutinu přivolanému lékaři.
- Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

Jak postupovat při nálezů omamných a psychotropních látek (OPL)

Oznamovací povinnost podle § 367 tr. zákoníku se z hlediska trestního práva vztahuje pouze na tzv. distribuci NL (návykových látek).

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, je povinen spáchání nebo dokončení takového trestného činu přerušit. Přerušením se rozumí i jeho včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

Konzumace NL ve škole

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy a školského zařízení nebo v době školního vyučování či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby. K takovému účelu poslouží obálka – žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelep, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu. Podle zdravotního stavu žáka případně ihned informuje rychlou záchrannou službu. V případě, že není nutné volat rychlou záchrannou službu, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka, a to za přítomnosti svědka, a bezodkladně informuje vedení školy. Tento záznam předá k založení školnímu metodikovi prevence do jeho agendy.

(3) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá rychlou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.

(4) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník vyrozuměním zákonných zástupců.

(5) S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci; pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.

(6) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

(7) Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(8) Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(9) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Je ovšem nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový sobě a podle typu užití NL může být nebezpečný i okolí, ale jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé (z právního hlediska se zpravidla jedná o přestupkové jednání, na nějž se nevztahuje oznamovací povinnost); distributor se vždy dopouští jednání, které má znaky trestného činu. V případě distribuce je stanovena oznamovací povinnost.

(10) Prokázané navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za velmi rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.

(11) Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, upravuje problematiku testování při důvodném podezření na

ovlivnění návykovou látkou, ale je nutné si uvědomit, že testování dětí a studentů pedagogickými pracovníky je v podstatě nemožné.

Distribuce NL ve škole

Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí škola o této skutečnosti vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takové jednání přikazít. Vzhledem k tomu, že pedagogický pracovník nemůže takovou látku vyhodit nebo jinak znehodnotit, nezbyvá mu nic jiného než kontaktovat Policii ČR.

Přechovávání NL ve škole

Přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním. Podle množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je toto protiprávní jednání blíže specifikováno buď jako přestupek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka). Toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

Pedagogický pracovník nehodnotí, o jaký typ porušení zákona se jedná a zda se žák dopustil přestupku, nebo trestného činu. Protiprávnost jednání kvalifikuje policejní orgán.

V případě podezření, že žák u sebe přechovává NL, je nutné tuto látku zajistit a předat ji policii. Pedagogický pracovník nesmí a není oprávněn takovou látku zlikvidovat nebo předat zákonným zástupcům. Pokud by tak postupoval, dopustil by se protiprávního jednání.

Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí v obci s rozšířenou působností.

Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:

- Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesypávají, nečichají k ní.
- O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky.
- Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam.
- V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL, postupují takto:

- Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy, zákonného zástupce a Policii ČR.
- O nález sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že žák zápis odmítne podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy mají pracovníci školy důvodné podezření, že některý ze žáků má NL u sebe, postupují takto:

- Jedná se o důvodné podezření z protiprávního jednání. Může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Není zde sice oznamovací povinnost, ale pouze Policie ČR může provést prohlídku žáka a po příslušných expertizách nechat NL zničit v souladu s právními předpisy.
- Pracovníci bezodkladně vyrozumějí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Kdo s kým spolupracuje

- vždy řeší ředitelka školy, výchovný poradce, ŠMP, školní psycholog, třídní učitel
- vždy informovat rodiče
- je vhodné informovat i dětského lékaře.
- V případě, kdy spolupráce s rodiči není efektivní a dítě je ohroženo, má škola povinnost obrátit se na OSPOD s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.). Škola má povinnost oznamovat (dle § 10 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže) OSPOD, že jde o děti, které jsou ohroženy a jsou uvedeny v § 6 tohoto zákona.
- V případě užití OPL informovat i Policii ČR

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

TABÁK

Užívání tabákových výrobků u dětí a dospívajících se vyskytuje převážně v následujících vzorcích:

- Experimentování – iniciační pokusy o užívání tabáku, první experimenty
- Příležitostné užívání – méně než 1 cigareta týdně
- Pravidelné užívání – alespoň 1 cigareta týdně
- Denní užívání – alespoň 1 cigareta denně

Dělení tabákových výrobků podle forem užívání

1. Zápalný tabák

Cigarety – průmyslově vyráběné nebo ručně balené cigarety.

Doutníky – sušené a fermentované tabákové listy stáčené do oválného tvaru. Kouř z doutníků se vdechuje pouze do úst (nikoliv do plic).

Dýmky – určené ke kouření řezaného tabáku. Podobně jako u doutníků se kouř z dýmek potahuje výhradně do úst.

Vodní dýmky – kouř produkovaný směsí zapálenou uhlíkem prochází ve vodní dýmce skrze vodu a s pomocí podtlaku je vdechován do plic.

2. Bezdýmný tabák

Šňupací tabák – jemně namletý tabákový prášek vdechovaný v malých množstvích nosními dírkami.

Žvýkáci tabák – nadrcené listy tabáku užívané v ústech postupným žvýkáním.

Porcovaný tabák (tzv. snus) – pytlíčky naplněné jemně řezaným tabákem, které se vkládají do úst mezi ret a dásně.

3. Elektronická zařízení určená k inhalování

Elektronické cigarety – zařízení složené z baterie, nádržky na speciální tekutinu (e-liquid) a atomizéru (topná spirála). Nedochází ke spalování tabáku, ale k vaporizaci (odpařování) e-liquidu. E-liquidy jsou dostupné s nikotinem i bez něj, dále mohou mít různé příchutě (tabák, ovoce, sladkosti, limonády atd.). Výsledný aerosol (pára) bývá inhalován do plic nebo slouží k vytváření tzv. vapovacích triků (vydechování koncentrovaného aerosolu v podobě různých tvarů, nejčastěji kroužků).

Zahřívání tabák – nová elektronická zařízení označovaná také jako „heets“ nebo „heat-not-burn“, která fungují na principu zahřívání speciálně upraveného tabáku nejčastěji ve formě vyměnitelných náplní (připomínajících malé cigarety) prostřednictvím topného tělesa v podobě zahřívací čepele. Tabákové náplně obsahují nikotin.

Závislost na tabáku se projevuje fyzickou a tzv. psychosociální závislostí. Podle Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10, 2008) spadá syndrom této závislosti diagnosticky pod duševní poruchy a poruchy chování způsobené užíváním tabáku, diagnóza F17.2.

Fyzická závislost je způsobena interakcí návykového nikotinu na vazebných nikotinových receptorech v mozku. Opakovaný příjem nikotinu vyvolá zmnožení těchto vazebných míst a vyšší nároky na denní dávky nikotinu. Při vysazení nikotinu nastávají abstinenní příznaky (tj. silná chuť na cigaretu, nervozita, podrážděnost, pokleslá nálada, poruchy spánku, neschopnost se soustředit apod.).

Projevy psychosociální závislosti spočívají v tzv. kuřáckých rituálech (pohrávání si s cigaretou v ruce, zapalování cigarety, potahování kouře, odklepávání) a situacích (cigaretu při kávě, po jídle, během pracovní pauzy atd.). Tyto naučené vzorce chování vyvolávají chuť na cigaretu a bývají spouštěči kouření při odvykání.

Riziko rozvoje závislosti je u dětí a dospívajících významně vyšší než u dospělých (DiFranza, Savageau, Rigotti, et al., 2002).

V případě zjištění kouření u dětí a žáků v areálu školy nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky

- Je třeba informovat pedagogického pracovníka, který následně zpraví zákonné zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník.
- Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na rodiče.
- Doporučuje se téma s rodičem diskutovat konstruktivně a citlivě (experimentování s tabákem je v dospívání přirozené), snažit se poskytnout relevantní informace včetně konkrétních rizik, která v případě kouření dítěti hrozí.
- Pedagogický pracovník může rodiči dále poskytnout odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). Cílem je problém řešit primárně na úrovni učitel–dítě–rodič.
- Pokud rodiče užívání tabáku u dítěte dlouhodobě nereflektují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, je možné v krajním případě kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).
- V případě, že žáci kouří mimo prostory školy či školského zařízení (např. v parku) mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník neuděluje výchovná opatření (Miovský et al., 2015). Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka.
- Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde tabákové výrobky (včetně elektronické cigarety a jejích komponent), ohlašuje to rodičům dítěte. Pedagogický pracovník ovšem nesmí žáky prohledávat. Pedagogický pracovník ve škole, školském zařízení či na mimoškolní akci může žáka vyzvat k vydání těchto tabákových výrobků (nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené tabákové výrobky odstranit z dosahu osob mladších 18 let (Miovský et al., 2015).
- Pokud pedagogický pracovník zajistí u žáka tabákové výrobky, měl by s nimi postupovat tak, jak je upraveno ve školním řádu (vnitřním řádu), vhodným postupem je předat proti podpisu zákonnému zástupci žáka. Takto by se mělo postupovat také v případě, pokud to škola a školské zařízení ve školním či vnitřním řádu nijak upraveno nemá. Dokument o navrácení tabákového výrobku zákonnému zástupci přiloží k zápisu o jeho zajištění.

NETOLISMUS

Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách.

Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby (různé formy chatu),
- virální videa,
- mobilní telefony,
- televize aj.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- kradení peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- zhoršující se školní výsledky.

Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učitelé napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku. Zásadní je tedy být citlivý na podobné signály, dokázat nezaujatě pozorovat, a hlavně signály nepřehlížet a nebagatelizovat. Potvrzení, že je rizikové chování mezi dětmi běžné, tedy že se stává normou, vede jen k rozvíjení a prohlubování problému.

V praxi se stává, že rodiče či zákonní zástupci žáka nepovažují nelátkové závislostní chování dítěte za závažné.

Hlavními úkoly každého pedagoga je vzdělávat a vychovávat. Provádět úspěšné intervence týkající se problematiky netolismu nespadá do jeho kompetencí. V této oblasti musí být pedagog především dobrý a citlivý pozorovatel, který si všímá varovných a nežádoucích změn v chování svých žáků. Podobně jako u většiny typů rizikového chování si můžete všimnout:

- narušení vztahů
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení)
- unavenosti (hraje dlouho do noci)

- ztráty kamarádů (vymění je za ty virtuální)
- zvýšené agresivity (spojené především s nemožností být on line)

Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací, které mu jeho rizikové chování přináší. Nutná je vždy spolupráce s kolegy, vedením a především rodiči/zákonnými zástupci žáka.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

HAZARDNÍ HRANÍ, HRÁČSTVÍ

Jako hazardní hraní či hráčství lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh. Ti, kteří hrají, získávají patologickou závislost na hře. S tím přichází a rostou finanční problémy, které se hráči snaží vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší širokou škálu dalších rizik.

Hazardní hraní můžeme dále dělit na:

1. Drobné neorganizované
2. Legálně organizované
3. Nelegálně organizované

Škodlivé (též problémové) hráčství lze charakterizovat jako jakýkoliv druh opakovaného hraní hazardních her jedincem, které způsobuje nebo zhoršuje negativní důsledky, jako jsou finanční problémy a dluhy, rozvoj závislosti, problémy ve vztazích, ale i problémy fyzického a duševního zdraví.

Patologické hráčství je oficiální psychiatrickou diagnózou (F63.0). Podle Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10 (World Health Organization, 2008) patří mezi nutkavé impulzivní poruchy a spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě člověka. Způsobují újmu hodnot a závazků sociálních, vyplývajících ze zaměstnání, materiálních a rodinných.

U jedince se vyskytují tato čtyři diagnostická kritéria:

- Během období nejméně jednoho roku se vyskytnou dvě nebo více epizod hráčství.
- Tyto epizody nejsou pro jedince výnosné a opakují se přesto, že vyvolávají tíseň a narušují každodenní život.
- Jedinec popisuje silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout, a hovoří o tom, že není schopen silou vůle hře odolát.
- Jedinec je zaujat myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.

Fáze vývoje závislosti

1. Etapa: fáze výher – hráč je vtažen do hry a vyhrává. Je příznačná silná euforie. Chce stále více vyhrávat. Zvyšuje částky a roste mu sebevědomí.

2. Etapa: fáze proher – Hráč začíná častěji prohrávat, a protože chce peníze získat zpět, sází čím dál častěji. Když už nemá ze svého co sázet, začne si brát z cizích prostředků (okrádá rodinu, zadluhuje se u přátel). Gambler se snaží své problémy utajit. V případě odhalení slibuje nápravu. Bohužel s největší pravděpodobností začne hrát znovu s větší opatrností, aby nebyl odhalen.

3. Etapa: fáze zoufalství – Gambler ztrácí kontrolu nad sebou samým. Při získávání finančních prostředků si může počínat i nezákonně. Má tendenci svalovat vinu na ostatní. Věří, že se brzy dočká výhry. Ocítá se v izolaci, kterou často řeší alkoholem. Gambler trpí častými depresiemi nebo myšlenkami na sebevraždu (Caster, 1984).

U dětí a dospívajících vznikají závislosti, a tedy i chorobné hráčství mnohem rychleji než u dospělých. Je to způsobeno věkem experimentování, nezralostí mozku, hledáním vlastní identity, ale i velkou mírou volného času.

Možné příznaky hazardního hraní u žáka a související problémy

Do jisté míry můžeme vycházet z příznaků popsaných v teoriích vývoje závislosti obecně, podle kterých se příznaky mohou projevovat na všech rovinách bio-psycho-sociálního modelu.

Jde konkrétně například o následující příznaky: chlubení se hrou a výhrami, používání hráčského slangu, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost, stranění se kolektivu, samotářství, uzavřenost, nízká sebedůvěra, myšlenky na hru, ztráta zájmu o koníčky, problémy doma i ve vztazích a v kolektivu, zhoršení prospěchu, krádeže doma a ve škole, psychosomatické projevy, deprese, úzkost, suicidiální myšlenky a tendence, užívání návykových látek, závislost na hraní počítačových her a na internetu, raná zkušenost s hazardní hrou, potíže s adaptací a pravidly, dluhy, finanční problémy, trestná činnost atp.

Přestože existují určité typologie, závislost na hazardním hraní může v určitém kontextu ohrozit každého (bez ohledu na pohlaví, věk, vzdělání či socioekonomický status). Každý může mít svůj jedinečný příběh a specifické příčiny, které ho ke hraní přivedly.

Vhodný přístup

- Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho.
- Zmapovat situaci ve třídě – prevalence, názory, informace o problematice.
- Tvorba nástěnky nebo předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc.
- Zpracovat tematiku hráčství do tzv. minimálního preventivního programu školy.
- Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte.
- Kontinuální proces programu, programy by na sebe měly navazovat.
- Zaměření na změnu postojů a chování.
- Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami.
- Využívání směřodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí.

- Otevřená hodnotově orientovaná diskuse.
- Realizaci programů navrhují a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci.
- Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi.

Nevhodný přístup

- Bagatelizace problematiky (např. tolerovat karetní hru o peníze).
- Odstrašování, triviální „Prostě řekni ne.“
- Jednorázové neinteraktivní akce, multimediální akce, divadelní a jiná kulturní představení bez návaznosti.
- Zaměření pouze na poznatky.
- Přednášková forma.
- Jednorázové aktivity.
- Neosobnost, formalismus, využívání atrakcí (např. ex-gamblerů).
- Potlačování diskuze, nebo naopak „bezbrehost“ diskuse.
- Amatérismus realizátorů, například výběr „spasitelů“ neškolených v primární prevenci.

V mnoha ohledech je úspěšný preventivní přístup k hazardnímu hraní podobný přístupu k návykovým látkám.

Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět

- V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce či školní psycholog).
- Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.
- V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit.
- Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR.
- V případě, že se jedná o žáka (studenta) staršího 18 let, tedy plnoletého, i zde mají rodiče, kteří k němu mají vyživovací povinnost a se kterými žák (student) žije ve společné domácnosti, právo znát jeho prospěch a vše týkající se jeho studia. Škola by i v tomto případě mohla rodiče o problému informovat. Pro zajištění větší právní jistoty a jasné dohody se žáky se dá záležitost plnoletosti vyřešit i tím, že dá škola všem těmto žákům předem podepsat prohlášení, že souhlasí, aby škola podávala jejich rodičům veškeré informace. V případě zjištění problému u zletilých je také namístě apelovat na

řešení problému jimi samotnými a odkazovat je na specializované adiktologické služby a poradny.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

PRAVIDLA PREVENCE VZNIKU PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ TÝKAJÍCÍCH SE ŽÁKŮ S PAS

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. V Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN - 10) jsou označovány jako pervazivní (všepřonikající) vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná.

Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociálního chování,
- verbální i neverbální komunikace,
- v oblasti představitosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.

Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů. I v případě nejlehčích forem postižení zhoršují sociabilitu a ztěžují zařazení jedince do společnosti. Více podrobností k odlišnostem a projevům v jednotlivých oblastech je popsáno v následující části.

Pro předcházení krizových situací spojeným s rizikovým chováním žáků s PAS je nutné dodržovat tato pravidla:

- pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti
- pravidlo jasné a konkrétní motivace
- pravidlo vyšší míry tolerance
- pravidlo důslednosti v přístupu
- vyšší míra vizuální podpory
- nadstandardní řešení obtíží s pozorností
- vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek
- možnost odpočinku, relaxace

Postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS

- Ředitel školy určí pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči daný žák s PAS je. Tímto pedagogickým pracovníkem je výchovný poradce.
- Pověřený pedagogický pracovník seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS a zásadami pro předcházení rizikových projevů chování pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou s žákem v kontaktu při výuce, v družině, při odborném výcviku, v tělocvičně, ve školní jídelně atd., se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštěnostech a potřebách daného žáka. O této skutečnosti bude vyhotoven písemný zápis s podpisy všech zúčastněných.

- Pověřený pedagogický pracovník zajistí ve spolupráci se školním metodikem prevence a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá, besedy a osvětu žákům školy a jejich rodičům takovou formou, která respektuje typ PAS, nastavení a situaci konkrétního žáka s PAS a případné doporučení odborníků jako psycholog, psychiatr, neurolog atp.
- Pověřený pedagogický pracovník úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence, ve spolupráci s metodikem prevence organizuje kasuistické semináře pro sdílení dobré i špatné praxe v oblasti prevence a předcházení vzniku nežádoucího chování žáků s PAS, nebo v oblasti řešení akutních rizikových situací. Zajišťuje pravidelné supervize pedagogického týmu podílejícího se na vzdělávání žáka s PAS odborníkem z praxe, případně zajišťuje možnost spolupráce s odborným pracovištěm v souvislosti s dlouhodobým nácvikem zvládání krizových situací souvisejících s projevy agrese.
- Třídní učitel úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných změnách. Dle nastavených pravidel školy sám nebo prostřednictvím určeného pracovníka školy, rovněž kontaktuje klíčového pedagoga školské poradenské zařízení, v jehož péči je žák s PAS veden.
- Třídní učitel pravidelně informuje zákonné zástupce žáka o průběhu vzdělávání. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu (například onemocnění, akutní nebo plánované rekonstrukce opravy v areálu školy apod.).
- Třídní učitel při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk žáků. Způsobem přiměřeným věku žáků formou nejrozličnějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.
- Třídní učitel v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem, spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči žák s PAS je – především praktický lékař pro děti a dorost, dětský psychiatr, případně dětský klinický psycholog.
- Zajištění bezpečnosti žáka viz školní řád a samostatný konkrétní krizový plán žáka.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuzeni-a-pokyny>

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí řadíme mezi typy rizikového chování, které mohou ohrozit zdravý vývoj žáků a mít nepřímé dopady do chování žáků. Má negativní vliv na harmonický vývoj dětí a mladistvých zejména v oblasti emocionální, vztahové, může ohrozit i zdravý tělesný vývoj. Domácí násilí je netypickou formou rizikového chování pro školní prostředí, navíc je složité ho přesně identifikovat a správně vyhodnotit míru a potřebu podpory z vnějšího prostředí. Špatně zvolená forma intervence může mít paradoxně závažné negativní dopady na řešení celé situace. Násilí, které se odehrává v rodině, se může projevovat v chování žáka a může být jedním z důvodů dalších forem rizikového chování (např. záškoláctví, zneužívání návykových látek, sebepoškozování, násilné chování aj.).

Primární prevence

- Primární nespecifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj.
- V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem.
- Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení, jak a komu mohou telefonovat, pokud se cítí ohrožené.
- Děti by měly umět nejen znát své hranice, ale i pojmenovávat a vyjadřovat své emoce.

Doporučený postup

- Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (splní-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní.
- Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.
- Působení na děti, které se s domácím násilím setkali ať již ve formě obětí či svědků náleží odborníkům (psychologům, terapeutům, příp. psychiatrům), nikoli škole.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doproceni-a-pokyny>

HOMOFOBIE

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem. Toto rizikové chování souvisí s dvěma dalšími problémovými oblastmi, kterými jsou šikana a extremismus.

Všeobecná specifická prevence spočívá především v aktivitách zaměřených na informování o sexuálních menšinách a výchově k toleranci. Mezi všeobecnou specifickou prevencí patří také monitorování klimatu dětských kolektivů z hlediska kvality mezilidských vztahů a výskytu rizikového chování.

Pedagog by měl zastávat citlivý přístup k žákům a studentům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní. Je nanejvýš vhodné nesnažit se tuto odlišnost veřejně komentovat, zvláště pak negativním způsobem, a to i tehdy je-li onen konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem.

Méně výrazné projevy homofobie může řešit pedagog sám za pomoci školního metodika prevence, školního psychologa či odborníka z některé nevládní neziskové organizace. V případech závažnějších forem homofobních projevů, zejména rozvinuté šikany je vhodné kontaktovat především pracovníky pedagogicko-psychologických poraden, kteří obvykle mají zkušenosti s řešením šikany obecně, i když někdy postrádají povědomí o specifikách šikany homofobní.

Pedagog může významným způsobem ovlivnit atmosféru ve třídní skupině a měl by být schopen včas rozpoznat nebezpečí vzniku homofobního obtěžování či šikany. V oblasti prevence či zachycení prvních projevů tohoto sociálně patologického jevu je role pedagoga naprosto nezastupitelná. Ve fázi, kdy je již šikana rozvinutá, je však třeba kontaktovat odborníka, který má kvalifikaci k řešení takových závažných situací.

Internetové stránky s užitečnými informacemi

- <http://lgbt.poradna-prava.cz/>
- <http://www.stud.cz/>
- <http://www.gejt.cz/>

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky (např. posun hodnot, posílení manipulativních schopností, oploštělost emocionality), v psychologicko-sexuologické oblasti (např. psychosexuální nezralost, preference patologických sexuálních aktivit, upřednostňování virtuálního erotického materiálu před normálním lidským kontaktem, nejasná, resp. nevyhraněná sexuální orientace apod.), ve zdravotní (např. pohlavně přenosné nemoci včetně HIV/AIDS, narkomanie) a sociální oblasti (navazování neadekvátních sociálních vazeb, ztráta vztahů nebo nekvalitní vztahové vazby, problémy v rodině atd.)

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života (do této skupiny řadíme také zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky, vaginální, anální a orální styk bez použití kondomu mimo dlouhodobé partnerství, kde se předpokládá věrnost partnerů. Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

Na riziko sexuálního rizikového chování nás může upozornit tzv. „triáda symptomů“: noční pomočování i po dvanáctém roce života, krutost ke zvířatům a žhářství.

Primární prevencí se rozumí hlavně vytváření zdravých postojů, které následně ovlivňují chování jedinců (případně i změnu postojů), a to ještě dříve, než k sexuálnímu rizikovému chování skutečně dojde. Právě tento druh prevence je zejména v kompetenci škol a jejich pedagogů, kteří pro tuto činnost vytvářejí dobrý prostor. Ostatní, explicitnější vyjádření sexuálního rizikového chování u dětí již vyžaduje spolupráci s dalšími odborníky.

Ohrožené osoby

- mladiství (jsou biologicky náchylnější k infekci, praktikují častěji nechráněné pohlavní styky, mají častěji krátkodobé vztahy a často odmítají návštěvu zdravotnických zařízení)
- děti (sex s osobou mladší 15 let je trestný čin)
- homosexuální muži a ženy

Primární prevence

Nejdůležitějším prvkem primární prevence je vztah. Učitel by měl především pracovat na vytváření dobrého vztahu s každým dítětem jednotlivě. Když si vytvoří k dítěti dobrý vztah a respektuje ho, je i dítě následně motivováno akceptovat to, co učitel říká. To je obzvlášť obtížné s problematickými dětmi v různých oblastech života, avšak právě tyto děti individuální přístup nejvíce potřebují.

Doporučené postupy a metody prevence z hlediska pedagoga

- Zjištění sociálního klimatu ve třídě (buď použitím odborných metod k tomu určených, jako sociometrie, interaktivní programy a programy na rozvoj sociálních kompetencí, nebo v případě zkušeného pedagoga stačí i obvyčejné pozorování a všímání si změn sociálního klimatu ve třídě) – popis, včasná intervence, besedy aj.

- Nevhodné postupy: Zastrahování; multimediální akce a kampaně; sportovní akce jsou užitečné a podpůrné, ale nezařazují se do specifických programů.
- Základní strategií zůstává, že je potřeba brát každé sdělení dítěte vážně.
- Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR. Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecná-temata/Nasili-na-detech/>.

Internetové odkazy

- <http://planovanirodiny.cz/>
- Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Trestní zákoník

- <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h2d1.aspx#par168>

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

NOVÁ NÁBOŽENSTVÍ

Než začneme hovořit o „nových náboženských hnutích“, zastavíme se nejprve u pojmu „kult“. Ten je v souvislosti s těmito skupinami běžně užíván, ovšem může se týkat i skupin, které náboženský charakter nemají (třebaže mají často podobné rysy, které v extrémnější podobě mohou být patologické, například využívání psychické manipulace) – viz níže.

Pod pojmem „sekta“ rozumíme v kontextu primární prevence rizikového chování určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí.

Primární prevence na školách

- seznámit žáky s riziky a praktikami (myšlenkovou ideou) těchto (různých) skupin
- umět zmapovat existenci (skutečnost) a základní charakteristiku konkrétních sekt v České republice
- naučit žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí/výkladu tradičních náboženství
- vymezit pojem sekta, jeho významové roviny
- seznámit žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě (manipulace, pronásledování, pocity viny a méněcennosti, zmocňování se majetku členů, využívání profesního či mocenského postavení členů apod.)
- zabývat se základními předpoklady inklinace lidí k těmto skupinám (osobní krize – potřeba bezpečí, potřeba spirituálního rozměru, sociálního kontaktu, emoční a intelektová vyzrálост)
- umět diskutovat se žáky o dané tematice a snažit se odpovědět na případné dotazy

Základní pravidla primární prevence

- vždy naslouchejte svým žákům a studentům, mějte přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace – tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi;
- nikdy striktně nekažte a neodsuzujte, spíše vysvětľujte a snažte se o posilování pouta důvěry;
- vyhýbejte se tomu, abyste nějaká témata tabuizovali – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak;
- snažte se vždy poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů;
- nesnažte se vnucovat „správný“ pohled na věc a nechte zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi;
- nikdy nezesměšňujte nebo nedegradujte (nejen mediální) „idoly“;
- máte-li podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, vždy se snažte získat co nejvíce informací, než začnete jednat; pokud už se rozhodnete jednat, vždy se to snažte konzultovat s odborníky.
- Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení; pokud má takové podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).

- V případě, že rodiče/zákonní zástupci odmítají spolupracovat se školou a odmítají se účastnit výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

Internetové odkazy

- <http://sekty-cz.webs.com/problematikasekt.htm>
- <http://www.sekty.cz/www/index.php>
- <http://www.prevence-praha.cz/sekty?start=2>
- <http://cpons.webpark.cz/>

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

KRIZOVÉ SITUACE

Krizové situace spojené s násilím ve školním prostředí zahrnují zejména rizikové chování, které je vyvoláno krizovou situací, která přichází z:

1. vnitřního prostředí – řešení konfliktů neadekvátním způsobem, zejména šikana, kyberšikana, vandalismus, útok na školu ze strany dětí/žáků/studentů, případně ze strany pedagogů.
2. vnějšího prostředí – řešení konfliktů neadekvátním způsobem, násilí způsobené osobou, která navštívila školu, vnikla do školy nebo jejího okolí a ohrožuje školu násilím nebo jinými prostředky, které mohou ohrozit žáky, pedagogy a další pracovníky školy.

Identifikace žáků, kteří spadají do rizikové skupiny s násilnickými sklony, je komplexní a zvažovat by se měly zejména následující faktory, které mohou posilovat násilné chování:

- fascinace mediálním násilím, zbraněmi a výbušninami,
- snížená schopnost lítosti,
- hrubé chování k ostatním lidem i zvířatům,
- nedostatek pozitivních vztahů k dospělým a ke škole,
- onemocnění spojená s možnými ataky násilného a nekontrolovaného jednání.

Čím více podobných charakteristik se u žáka projeví, tím větší pozornost je třeba mu věnovat.

Doporučené postupy z hlediska pedagoga

1. Předcházení vzniku rizikové situace

Úspěšnost školy v předcházení vzniku a rozvoje krizové situace z velké míry souvisí s tím, jak kvalitně jsou nastavená pravidla fungování denního chodu školy, pravidla pro vnitřní i vnější komunikaci, znalost zákonného rámce a průběžný monitoring. Velký vliv na úspěšnost prevence má míra součinnosti a participace jednotlivých zaměstnanců, rodičů a žáků.

2. Včasná identifikace příznaků rizikové situace

Postupy monitoringu žáků a osob pohybujících se ve škole, monitoring rizikových míst a situací ve vztahu ke stanoveným rizikovým jevům a způsoby varování.

Pracovníci školy by měli vědět, jaká je jejich odpovědnost ve včasné identifikaci hrozící krizové situace, jaké mohou pozorovat příznaky, jak je mohou zjišťovat, a co v případě jejich identifikace mají dělat. Žáci, studenti a rodiče jsou vedeni k postupům oznamování podezření na hrozící rizikovou situaci ve škole.

3. Postup při ohrožení školy rizikovou situací

Školy mají pro zachování bezpečného prostředí ve škole zpracovaný krizový plán pro případ ohrožení školy, tj. pro případ, že se rizika identifikovaná v bezpečnostním plánu naplní.

4. Následná intervence

Následný plán intervence pro žáky, pedagogy a případně i pro rodiče, pokud se škola stala objektem násilného chování.

Pracovníci školy, především pak pedagogičtí pracovníci, musejí být informováni o faktorech spojených s útokem, současně musí vědět, že prožití situace, která vede k ohrožení zdraví nebo dokonce života vede ke zvýšené citlivosti všech aktérů a ke zranitelnosti.

K běžným reakcím na prožitou tragédii nebo krizovou situaci patří:

- strach a o obavy z budoucnosti,
- snížení akademického prospěchu a zhoršení chování,
- noční můry a spánkové obtíže,
- potřeba podpory a jistoty,
- sklony k plačtivosti či k výbuchům zloby,
- vyšší riziko výskytu depresí, drogové závislosti, hrubého chování či sebevražedných sklonů, především u adolescentů,

Pedagog tedy v těchto případech vždy spolupracuje s rodiči, se školním psychologem nebo s odborníky školských poradenských zařízení – zejména pedagogicko – psychologickou poradnou. Pedagog vytváří ve školním prostředí zázemí klidu a důvěry.

Internetové a další zdroje

- <http://www.hzscr.cz/>
- www.zachrannykruh.cz
- <http://www.policie.cz/clanek/jak-zajistit-bezpeci-pro-deti-880802.aspx>
- www.pokos.army.cz

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ

Rizikové chování v dopravě můžeme obecně charakterizovat jako takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

Základní dělení představují motorizovaní a nemotorizovaní účastníci dopravy:

- a) chodec,
- b) cyklista,
- c) cyklista v městském prostředí,
- d) cestující hromadnou dopravou,
- e) spolujezdec v motorizovaném vozidle,
- f) řidič mopedu nebo motocyklu s objemem do 50 cm³.

Pedagog, pokud má podezření, popř. zkušenost s výrazně rizikovým chováním žáka, mám možnost konzultovat nápadnosti v chování žáka s výchovným poradcem ve škole, popř. obrátit se na příslušnou pedagogicko - psychologickou poradnu s žádostí o konzultaci, popř. využít možnost supervize.

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Postup při výskytu dalších rizikových forem chování schválen.

V Boskovicích dne.....

.....

Mgr. Leona Valterová

ředitelka školy